

Вступ

Органи місцевого самоврядування та громадські організації у Сполучених Штатах зайняті пошуком можливостей поліпшити економічну базу та стан зайнятості. Адміністрація Клінтона дала новий поштовх ініціятивам місцевих органів влади. Вона забезпечує фінансову підтримку для широкого спектра заходів – від фінансування місцевих проєктів, спрямованих на розвиток сфери зайнятості, до фактичного партнерства з приватними компаніями, щоб засновувати та розвивати нові підприємства. Так само, відсталі райони та сільські місцевості, що не мають статусу міста, розробляють власні стратегії стимулювання бізнесу на місцях. А щоб генерувати робочі місця чи укріпити економічну базу у місцевості, вони створюють нові інституції, такі як, наприклад, кооперативи. В одних випадках органи місцевого самоврядування та громадські організації діють самостійно, в інших – вони об'єднуються з іншими містами або з органами управління інших рівнів, щоб спільно проводити діяльність на сприяння економічному розвитку. Організаційні структури та ініціативи, що виникли у різних місцях, є майже настільки ж різноманітними, як і вся нація загалом. Проте, незалежно від форми, вони мають одну мету: забезпечити для району, місцевості чи регіону більшу участь у визначенні власної економічної перспективи.

Діяльність місцевих інституцій на сприяння економічному розвитку – надзвичайно складний процес, що вимагає глибоких знань і тісної взаємодії між урядовими службовцями, підприємцями, профспілками та громадськістю. Тому місцеві громадські організації і муніципалітети, перш ніж розпочати будь-яку діяльність, мусять ретельно зважити, чи володіють вони достатньою кількістю ресурсів та чи існують у них у сучасний момент реальні умови для економічного розвитку. Не у кожній ситуації економічний розвиток є на часі.

Однак, місцеві громади, незалежно від їхніх розмірів чи місцезнаходження, повинні розглядати свою економічну перспективу як основний компонент політичної програми. Зрозуміло одне: чинники змін в економіці не зважають на кордони між державами, регіонами, місцевостями чи окремими населеними пунктами.

Друге видання книги “Планування місцевого економічного розвитку” призначається насамперед для студентів, що готуються стати фахівцями з питань місцевого економічного розвитку та працювати у регіональних агенціях, муніципалітетах, уряді округу та районах. Сподіваюсь, що до цієї книги і надалі звертатимуться у процесі роботи юристи-консультанти та спеціалісти з економічного розвитку чи планування. Фактичний матеріал, що міститься у книзі, буде корисним для їхньої професійної діяльності. Приклади з життя, а також методи економічного розвитку (інструменти), що наведені у публікації, можуть виявитись особливо цінними під час розроблення різноманітних місцевих проєктів.

Крім того, це видання залишається путівником для місцевих організацій та їхніх клієнтів, що активно вишукують можливості для розвитку економічної бази у їхніх місцевостях. Книга також може бути основним підручником з економічного розвитку чи додатком до інших таких матеріалів та підручників. Довідковий матеріал та аналіз конкретних ситуацій розташовано так, щоб зручно було вчитися, та підкріплено показовими прикладами з реального життя. Ці приклади наведені також і для того, щоб допомагати читачам аналізувати економічні та соціальні потреби конкретного району чи населеного пункту, а також розробляти відповідні проєкти та програми.

Книга може також виявитись корисною для представників органів місцевого самоврядування і громадських діячів, оскільки у ній йдеться про те, якою може бути роль приватних підприємств, профспілок, громадських організацій та інших інституцій у розвитку місцевої економіки та сфери зайнятості. Крім цього, окремим громадянам, котрих цікавить місцевий економічний розвиток та проблеми у сфері зайнятості, ця книга могла б допомогти визначити, як вони могли б допомогти муніципальним структурам та місцевим громадським організаціям виконувати свої завдання. Приклади з реального життя, що постійно наводяться у тексті, можуть значно допомогти громадським організаціям налагоджувати між собою зв'язки та знаходити тих людей, котрі перебувають у схожій ситуації по всій країні.

Місцевий економічний розвиток та ініціативи щодо створення нових робочих місць є новим полем діяльності. Тому тут немає ні жорстких правил, ні якогось значного досвіду, на який можна було б орієнтуватись. Ця книга ґрунтується на тих потребах, проблемах та можливостях, що існують сьогодні на місцевому рівні. Сподіваюсь, що читачі зроблять свій внесок до майбутніх видань.

Це видання ґрунтується на моїх тривалих дослідженнях у різних регіонах Сполучених Штатів, Азії та у моєму рідному місті Окленді, штат Каліфорнія. Одночасно я далі спілкуюсь з консультантами з питань місцевого економічного розвитку, що працюють у сільських районах по всій території Сполучених Штатів. Спираючись на свій практичний досвід, я намагався бути якомога точнішим у визначенні методів та цілей економічного розвитку, щоб не сталось так, що якийсь термін перетвориться на чергове знаряддя для пригнічення та урбанізації сільських районів Америки.

Досі не написано жодної нової книги, яка б вмістила у собі всі постулати стосовно економічного розвитку. Більшість з того, що написано про місцевий економічний розвиток – це спекуляції на тему нерухомости та методів приваблення підприємств, і вони не можуть серйозно зацікавити тих, хто вірить, що місцевий розвиток – це “процес, який залежить від місцевої громади”. Драматизм цієї ситуації примусив мене замислитись над написанням книги про місцевий економічний розвиток на матеріялі моїх лекцій на цю тему, де основна увага приділяється містам.

За останні роки якість публікацій на тему економічного розвитку значно підвищилась, одночасно зросла їхня кількість – особливо після того, як 1985 року видавництво *Sage* почало випускати журнал *Economic Development Quarterly*. Крім того, Американська асоціація з планування почала публікувати у своєму журналі та монографіях, а також у пресі статті, присвячені різним аспектам місцевого економічного розвитку. Хоча до цієї книги і доданий аналіз конкретних ситуацій, він не має на меті замінити поточну літературу, яку пропонують як згадані вище видання, так і багато інших, що почали з'являтися останнім часом. Ця книжка – стислий виклад та у певному сенсі довідник, що містить обсяг взаємопов'язаної інформації, призначеної, щоб окреслити теми для майбутніх дискусій у цій перспективній галузі.

Терміни, що використовуються у цій книзі

Місцевий економічний розвиток та *створення робочих місць* – порівняно нові терміни, що віднедавна набули низки значень, які залежать від сфери їхнього вживання. Для цих та інших термінів, якими позначають різноманітні види діяльності у всьому світі, спрямовані на розвиток місцевої економіки та сфери зайнятості, не існує суворо регламентованих дефініцій. Я ж намагатимусь бути послідовним, щоб значення цих термінів було зрозумілим, принаймні у тому контексті, в якому вживаю їх я. Для зручності читача нижче наводиться визначення окремих термінів, що постійно трапляються у цій книзі:

Місцевий економічний розвиток означає діяльність, яку проводять органи місцевого самоврядування чи місцеві громадські організації для стимулювання чи підтримки ділової активності та/або розвитку сфери зайнятості. Основним завданням місцевого економічного розвитку є створення нових робочих місць у тих секторах економіки, які є перспективними для конкретної місцевості, на базі її людських, природних та інших ресурсів.

Терміни ***регіональний*** та ***місцевий*** є взаємозамінними та означають належність до деякої території, на якій розміщено декілька органів місцевого самоврядування, що, зазвичай, мають спільну економічну базу та розташовані достатньо близько між собою, так що жителі можуть пересуватись до місця праці, торговельних закладів чи на відпочинок у межах цілої території.

Орган місцевого самоврядування – це орган влади рівня муніципалітету, незалежно від того, чи йдеться про велике місто, містечко, округ чи муніципальну корпорацію.

Терміни ***розвиток сфери зайнятості / генерування*** чи ***створення нових робочих місць*** означають усі види діяльності, що їх ведуть місцеві організації (громадські чи приватні), щоб розширити можливості працевлаштування у визначеній місцевості чи населеному пункті, особливо для малозабезпечених та безробітних осіб.

Планування – це широке поняття, яке окреслює комплекс дій задля соціально-економічних перетворень. Його не слід тлумачити у вузькому сенсі – суто як планування розвитку міста.

Ініціативи – це цілеспрямовані дії органів влади, підприємств, профспілок та місцевих організацій (переважно узгоджені між со-

бою), щоб досягнути якихось бажаних результатів в економіці та сфері зайнятості на визначеній території.

Багато інших термінів, що трапляються у тексті, такі як *стратегії, інструменти, методи, життєздатність*, пояснюються контекстом, у якому їх вжито. У додатку подано перелік термінів, що вживаються у зв'язку з тематикою економічного розвитку.

Матеріал у книзі укладено так, що читач має змогу вибрати із усього переліку тем саме ті, що його цікавлять. Припускається, що деякі читачі будуть уже ознайомлені з цією тематикою – чи з власного досвіду, чи з інших публікацій. Після розгляду кожної конкретної ситуації наводиться низка запитань, які можуть стати темами для дискусії, орієнтирами у подальшому навчанні, або ж тими моментами, на котрі слід звернути увагу, розробляючи аналогічні програми.

Кожний розділ є якоюсь мірою автономним. Водночас у перших трьох розділах пояснюється, чому саме і для чого цей матеріал викладено у такій послідовності.